

Nr 205.

Godkänd av första kammaren den 7 maj 1920.
Godkänd av andra kammaren den 7 maj 1920.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om minskning av utbildningstiden för vissa värnpliktiga av 1919 års klass.

(Sammansatta stats- och andra lagutskottets nr 1 utlåtande nr 1).

Till Konungen.

Uti en den 19 mars 1920 dagtecknad proposition, nr 332, har Eders Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga följande

Förslag

till

Lag

om minskning av utbildningstiden för vissa värnpliktiga av 1919 års klass.

Häri genom förordnas som följer:

§ 1.

Utan hinder av vad i § 27 mom. 1 och 2 värnpliktslagen stadgas rörande värnpliktigs utbildningstid må Konungen förordna, att utbildnings-

tiden för vapenföra värnpliktiga av 1919 års klass, tilldelade rytteriet, artilleriet, ingenjörtrupperna och marinen, ävensom för värnpliktiga studenter och med dem i värnpliktshänseende likställda av samma årsklass skall minskas genom de värnpliktigas hemförlövning under det antal dagar, som Konungen för varje truppdrag av hären eller tjänst vid marinen närmare bestämmer.

§ 2.

Värnpliktig, som icke önskar komma i åtnjutande av den i § 1 omfördälda minskning av utbildningstiden, äger efter därom hos vederbörande militärmyndighet gjord framställning kvarstanna i tjänstgöring intill utgången av den tjänstgöringsperiod, till vilken han inkallats.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

I sammanhang med förenämnda proposition har riksdagen till behandling förehaft två särskilda inom andra kammaren avgivna motioner, den ena, nr 182 av herr M. Chr. Jensen m. fl., och den andra, nr 388, av herr C. G. Hammarskjöld.

Det föreliggande förslagets innebörd.

Uti en till 1919 års urtima riksdag avlåten proposition (nr 9) framlade Eders Kungl. Maj:t till riksdagens antagande förslag till lag om ändrad utbildningstid för vissa värnpliktiga av 1919 års klass m. m. Ifrågavarande lagförslag innebar, bland annat

att tiden för första tjänstgöringen för *vapenföra värnpliktiga* av 1919 års klass — studenter och likställda undantagna — skulle avkortas vid fotfolket med 130 dagar eller från 250 till 120 dagar,

vid trängen i egentlig trängttjänst och i sjukbärartjänst med 30 dagar eller från 150 dagar till 120 dagar,

vid trängen i egentlig sjukvårdstjänst likaledes med 30 dagar eller från 180 dagar till 150 dagar, och

vid intendenturtrupperna ävenledes med 30 dagar eller från 210 dagar till 180 dagar; samt

att tjänstgöringstiden för *icke vapenföra värnpliktiga* av 1919 års klass — studenter och likställda undantagna — skulle avkortas med 30 dagar eller från 240 dagar till 210 dagar.

Riksdagen biföll propositionen, men framhöll uti sin i ämnet till Eders Kungl. Maj:t avlatna skrivelse den 2 oktober 1919, att enligt riksdagens uppfattning synnerligen starka skäl talade för att jämväl specialvapnen tilldelade värnpliktiga ävensom studenter och med dem i värnplikthänseende likställda av 1919 års klass komme i åtnjutande av en avkortning av den för dem nu föreskrivna utbildningstiden. Det syntes därför angeläget, att frågan härom upptoges till behandling i så god tid, att förslag i ämnet om möjligt kunde hinna föreläggas 1920 års riksdag.

Sedan Eders Kungl. Maj:t härefter, i samband med tillsättandet av kommission för verkställande av utredning och avgivande av förslag om en revision av Sveriges försvarsväsende, uppdragit åt denna att i första rummet verkställa utredning och avgiva förslag ifråga om en provisorisk avkortning av första tjänstgöringstiden för värnpliktiga, tilldelade härens specialvapen och marinen, ävensom för studenter och med dem likställda och rörande övriga av 1919 års urtima riksdag i dess förenämnda skrivelse berörda spörsmål, avgav nämnda kommission, den s. k. försvarsrevisionen, den 12 februari 1920 sitt förenämnda betänkande. Därvid föreslog revisionen — som förutsatte att statsmakternas beslut i ämnet hunne fattas så tidigt, att detsamma kunde tillämpas redan från och med den 1 mars 1920 — att utbildningstiden för vapenföra värnpliktiga av 1919 års klass, tilldelade rytteriet, artilleriet, ingenjörtrupperna och marinen, ävensom för värnpliktiga studenter och likställda skulle minskas genom de värnpliktigas hemförlovning under det antal dagar, som i nedanstående tabell för varje särskild kategori anges.

Värnpliktskategori.	A n t a l d a g a r .		
	Första tjänstgöring.	Repetitionsövning år 1920.	Tjänstgöring i en följd. Annan tjänstgöring.
Vapenföra värnpliktiga i allmänhet: (§ 27 mom. 1 A värnpliktslagen)			
vid rytteriet	90	—	—
» fält- och positionsartilleriet	90	—	—
» fästningsartilleriet:			
a) de, som påbörjat första tjänstgöringen den 11 juni 1919	32	—	—
b) de, som påbörjat första tjänstgöringen den 31 oktober 1919	87	—	—

Värnpliktskategori.	Antal dagar.		
	Första tjänstgöring.	Repetitionsövning år 1920.	Tjänstgöring i en följd. Annan tjänstgöring.
vid ingenjörtrupperna	90	—	—
» marinen i allmän tjänst	—	—	90
» » » sjötjänst och stationstjänst	—	—	90
» » » kustartilleritjänst	87	—	—
Vapenföra studenter och med dem i värnplikts- hänseende likställda:			
(§ 27 mom. 1 B och C värnpliktslagen)			
vid fotfolket	—	30	—
» rytteriet	—	42	—
» fält- och positionsartilleriet	—	42	—
» fästningsartilleriet	—	35	—
» ingenjörtrupperna	—	35	—
» trängen	—	30	—
» intendenturtrupperna	—	30	—
» marinen i allmän tjänst och sjötjänst	—	—	60
» » » kustartilleritjänst	42	—	—
Vapenföra medicine studerande, veterinärer, tand- läkare, apotekare, ingenjörer, elektroingenjörer och intendentur:			
(§ 27 mom. 1 D värnpliktslagen)			
<i>Hären:</i>			
medicine studerande	—	—	45
veterinärer	—	—	45
tandläkare	—	—	45
apotekare	—	—	45
<i>Marinen:</i>			
ingenjörer och elektroingenjörer	—	—	60
intendenter	—	—	60
medicine studerande	—	—	60
Icke vapenföra:			
De i § 27 mom. 2 B värnpliktslagen omförmälda	—	—	30
De i § 27 mom. 2 C värnpliktslagen omförmälda	—	—	30

För att den föreslagna avkortningen om 90 dagar skulle kunna genomföras vid rytteriet samt fält- och positionsartilleriet ansåg försvarsrevisionen en reduktion av de vid dessa truppslag befintliga stamhästarna erforderlig. Revisionen föreslog därför, att den kassation av stamhästar, som enligt gällande bestämmelser skulle äga rum under hösten innevarande år, vid ifrågavarande truppslag verkställdes snarast möjligt nu på våren, ävensom att kassationsprocenten vid rytteriet höjdes från 9 till 18 procent.

Med hänsyn till att antalet dagar, varunder hemförlovning skulle äga rum, bleve beroende av från och med vilken dag lagen i ämnet kunde börja tillämpas och då det i varje fall syntes böra överlämnas åt Eders Kungl. Maj:t att vidtaga de mindre jämkningar beträffande in- och utryckningsdagar m. m., som i särskilda fall kunde finnas vara av omständigheterna påkallade, ansåg revisionen, att i lagen icke borde intagas några närmare bestämmelser rörande det dagantal, varmed avkortningen av tjänstgöringstiden skulle ske, utan gav lagen en sådan avfattning, att det överlämnades åt Eders Kungl. Maj:t att förordna, att utbildningstiden för de värnpliktiga, varom här vore fråga, skulle avkortas genom de värnpliktigas hemförlovning under det antal dagar, som Eders Kungl. Maj:t för varje truppslag av hären eller tjänst vid marinen närmare bestämde.

Uti den föreliggande propositionen har nu Eders Kungl. Maj:t med en mindre formell jämkning framlagt till riksdagens antagande det av försvarsrevisionen uppgjorda lagförslaget. Beträffande det sätt, varpå avkortningen av tjänstgöringstiden skulle genomföras, har chefen för lantförsvarsdepartementet uti sitt till statsrådsprotokollet avgivna yttrande anslutit sig till försvarsrevisionens förslag, i vad detsamma avser vapenföra värnpliktiga i allmänhet. Härvid är dock att märka, att då den tidpunkt, från och med vilken hemförlovningen enligt revisionens förslag skulle äga rum, eller den 1 mars, redan vid tiden för propositionens framläggande var förfluten, departementschefen förutsatt, att det av revisionen föreslagna antalet dagar, varunder hemförlovning skulle äga rum, måste i flertalet fall minskas. Däremot har departementschefen icke ansett sig kunna biträda det av försvarsrevisionen framställda förslaget om avkortning av tjänstgöringstiden för studenter och likställda, utan i stället, i anslutning till en vid revisionens betänkande fogad reservation, ansett, att tjänstgöringstiden för de vapenföra bör avkortas med 130 dagar, däri inbegripen årets repetitionsövning, samt för de icke vapenföra med 90 dagar i de fall, där en så långt gående avkortning med hänsyn till utryckningsdagen kan genomföras, och i övriga fall

med så många dagar förhållandena det medgiva. Vad slutligen beträffar försvarsrevisionens förslag om verkställande redan nu på våren av kassation av stamhästar vid kavalleriet och artilleriet samt höjande av kassationsprocenten vid det förra truppslaget, har departementschefen, med hänsyn till vad myndigheterna därom anfört, ansett det böra överlämnas åt Eders Kungl. Maj:t att närmare besluta rörande det sätt, varpå reduceringen av stamhästantalet bör genomföras.

Den av herr Hammarskjöld avgivna motionen innebär, att en avkortning av tjänstgöringstiden för vapenföra värnpliktiga i allmänhet visserligen skulle äga rum, men icke såsom försvarsrevisionen och chefen för lantförsvarsdepartementet förutsatt med visst bestämt antal dagar, utan endast i den mån Eders Kungl. Maj:t, med hänsyn till ett tillfredsställande bedrivande av utbildningsarbetet och erforderlig vård av hästar och materiel, i varje särskilt fall finner lämpligt.

Herr Jensens m. fl. motion, vilken avgivits innan försvarsrevisionen framlagt sitt förslag i ämnet, avser en avkortning av utbildningstiden för de värnpliktiga, varom här är fråga, med 150 dagar.

Riksdagens
uttalande.

Vid den granskning riksdagen underkastat Eders Kungl. Maj:ts förevarande proposition ävensom de i ämnet väckta motionerna, har riksdagen funnit sig böra tillstyrka det av Eders Kungl. Maj:t framlagda lagförslaget. Riksdagen håller före, att den av herr Hammarskjöld föreslagna begränsningen i Eders Kungl. Maj:ts rätt att verkställa hemförlovning av de värnpliktiga icke är med hänsyn till de synpunkter, efter vilka den föreliggande frågan måste bedömas, av förhållandena påkallad.

Beträffande sättet för avkortningens genomförande för »vapenföra värnpliktiga i allmänhet» ansluter sig riksdagen till departementschefens i anslutning till det av försvarsrevisionen härutinnan framställda förslaget gjorda uttalande. Då emellertid den tidpunkt, då enligt revisionens förslag, hemförlovningen skulle taga sin början, redan är förliden, följer härav, såsom departementschefen jämväl framhållit, att det i ovan intagna tablå angivna antalet dagar, varunder hemförlovning skulle äga rum, måste i flertalet fall minskas. Därest, som sannolikt är, hemförlovningen icke kan taga sin början förr än inemot mitten av maj månad, kommer exempelvis vid rytteriet avkortningen av tjänstgöringstiden att omfatta endast omkring 55 dagar i stället för av försvarsrevisionen föreslagna 90 dagar. På samma sätt torde jämväl en begränsning av hemförlovningsperiodernas längd för övriga värnpliktiga behöva vidtagas.

I Eders Kungl. Maj:ts förevarande proposition föreslås jämväl, att utbildningstiden för vapenföra studenter och likställda skall avkortas med 130 dagar samt för icke vapenföra studenter med 90 dagar. Även härvid delar riksdagen de skäl, varmed Eders Kungl. Maj:t motiverar sitt förslag.

Enligt värnpliktslagen ha dessa värnpliktiga en betydligt längre övningstid än övriga värnpliktiga. Då det emellertid nu gäller en allmän avkortning av utbildningstiden, måste det anses synnerligen rimligt, att nödig hänsyn toges till den olikhet i övningstiden till studenternas nackdel, vilken alltsedan 1914 varit rådande. Kan denna kategori, såsom rättvisligen borde ske, icke få sin tjänstgöringstid minskad med en större avkortning än andra värnpliktiga, bör den enligt riksdagens mening under alla omständigheter beredas en avkortning, som icke är mindre än någon av de övriga kategoriernas. Detta bleve fallet genom ett accepterande av försvarsrevisionens förslag. Då därjämte flertalet värnpliktiga studenter äro tilldelade infanteriet, synes det vara rimligt, att minskningen i deras tjänstgöringstid avväges med hänsyn till den jämförelsevis avsevärda avkortningen i första tjänstgöringen, som beretts de värnpliktiga i allmänhet vid fotfolket.

Mot en avsevärdare förkortning i de värnpliktiga studenternas övningstid har bland annat anförts, att deras användning som instruktörer skulle »i det stora hela omöjliggöras». Denna invändning har blivit besvarad redan i Eders Kungl. Maj:ts proposition. Härtill vill riksdagen erinra om, att syftemålet med en längre utbildningstid för studenterna var enligt 1914 års beslut icke att utbilda dem till instruktörer. Förslag i denna riktning blev då av riksdagen uttryckligen avvisat. Den nya uppgiften, vilken visserligen motiveras med hänsyn till underbefälsbristen, har tillagts dem genom under 1919 utfärdad generalorder.

Riksdagen finner särskilt rättvisesynpunkterna tala för ett bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag. Därigenom skulle studenterna icke allenast bli i tillfälle att i rätt tid till hösten upptaga sina studier. De skulle även under någon tid på sommaren få tillfälle att på olika verksamhetsområden tillgodogöra sig inkomster, varav många helt säkert äro i stort behov. Lika välmotiverad är enligt riksdagens mening förslaget om minskning av tjänstgöringstiden för de icke vapenföra studenterna. Avkortningen av tjänstgöringstiden för dessa bör liksom för övriga grupper av värnpliktiga studenter av 1919 års klass ske på det sätt Eders Kungl. Maj:t föreslagit.

Vad slutligen angår den föreslagna kassationen av stamhästar vid kavalleriet och artilleriet ansluter sig riksdagen till departementschefens

härutinnan gjorda uttalande, att det bör överlämnas åt Eders Kungl. Maj:t att närmare besluta rörande det sätt, varpå reduceringen av stamhäftantalet bör genomföras.

På grund av vad sålunda anförts får riksdagen anmäla, att riksdagen bifallit Eders Kungl. Maj:ts i förenämnda proposition nr 332 framlagda förslag.

Stockholm den 7 maj 1920.

Med undersåtlig vördnad
